

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 36/2014-72

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2015 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa), Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti Š. R., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Krnáč s. r. o., Horná 65A, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ján Krnáč, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Želovce konaných 15. novembra 2014, za účasti J. M., zastúpeného advokátom JUDr. Štefanom Kseňákom, PhD., Park Angelinum 4, Košice, takto

r o z h o d o l :

Volby starostu obce Želovce konané 15. novembra 2014 vyhlasuje
z a n e p l a t n é .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. PL. ÚS 36/2014-20 z 10. decembra 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Š. R. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s § 59 a nasl. zákona o ústavnom súde namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Želovce (ďalej len „obec“) konaných 15. novembra 2014 (ďalej aj „napadnuté voľby“), za účasti J. M. (ďalej len „zvolený starosta“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako kandidát na funkciu starostu obce získal v napadnutých voľbách 315 hlasov oprávnených voličov, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 42,74 % z celkového počtu odovzdaných platných hlasovacích lístkov pre voľby starostu obce (737). Pre zvoleného starostu bolo odovzdaných 317 hlasov (43,01 %).

Sťažovateľ sťažnosťou podanou ústavnému súdu namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce a napáda zvolenie zvoleného starostu. Priebeh volieb opísal takto:

„A) Počas celého priebehu hlasovania došlo trikrát k použitiu prenosnej volebnej schránky, s ktorou boli vyslaní traja členovia MVK, pričom na takúto formu hlasovania sa použilo 66 hlasovacích lístkov a 66 obálok...

Sťažovateľ disponuje informáciami, že počas druhého výjazdu s prenosnou volebnou schránkou, kedy sa okrem iného v dvoch prípadoch išlo k starému človeku na základe jeho požiadania, odvolili v jeho domácnosti nielen... žiadateľ o tento spôsob voľby, ale všetci členovia domácnosti, hoci k takémuto spôsobu voľby nemali... dôvody. Popísaným spôsobom mali voľby prebehnúť v rodine V. U..., kde malo odvoliť celkom päť členov domácnosti. Podobne sa tak udialo v rodine K. K... kde tiež volilo doma do prenosnej volebnej schránky viacero členov domácnosti, hoci prenosná volebná schránka bolo zo zdravotných dôvodov volaná iba k jednému členovi domácnosti.

Sťažovateľ poukazuje na fakt, že MVK nemá zaevidovaných 66 žiadostí na hlasovanie do prenosnej volebnej schránky...

B) Počas hlasovania vo volebnej miestnosti opakovane dochádzalo k situáciám, kedy voliči volili aj mimo priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov...

... preto... nebola zachovaná tajnosť hlasovania, ako jedna zo základných podmienok volieb upravená v čl. 30 ods. 3 Ústavy...

C) Sčítavania hlasov sa aktívne zúčastňovala E. P., zamestnankyňa Obecného úradu v Želovciach (matrikárika), ktorá nepôsobila ako členka MVK, zapisovateľka ani ako pozorovateľka. E. P. okrem iného otvorila prenosnú volebnú schránku..., manipulovala s hlasovacími lístkami a bola aktívna pri sčítaní... aj hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov na funkciu starostu obce...

Skutočnosť, že sa... zúčastnila sčítavania hlasovacích lístkov napriek tomu, že nemala mandát člena MVK, je... v rozpore s ustanovením § 37 zákona o voľbách...

D) Do sčítavania hlasov sa... zapojila aj zapisovateľka MVK M. J., ktorá aktívne sčítavala hlasy a manipulovala s hlasovacími lístkami.

Skutočnosť, že... sa zúčastnila sčítavania hlasovacích lístkov napriek tomu, že nemala mandát člena MVK, je... v rozpore s ustanovením § 37 zákona o voľbách...

E) Zapisovateľka MVK M. J. v čase medzi uzavretím volebnej miestnosti a podpísaním zápisnice o výsledku hlasovania vyšla niekoľkokrát von z priestorov volebnej miestnosti s tým, že telefonovala...

... Sťažovateľ ešte pred zverejnením priebežných výsledkov volieb dostal informáciu..., že má o 2 hlasy menej ako jeho protikandidát... pričom táto informácia sa neskôr potvrdila ako pravdivá.

F) ... niektorí členovia MVK mali pri sčítavaní hlasov kandidátov za starostu obce vo svojich rukách pero a až po upozornení... členky MVK A. K., že by nemali sčítavať hlasovacie lístky s perom v rukách, pretože veľmi ľahko by sa dal premeniť platný hlas na neplatný, zložili perá...

G) Pri sčítavaní hlasov... bol zmätok. Hlasovacie lístky sa prepočítavali trikrát, pričom pri druhom prepočítaní sa zistili nezrovnalosti v tom, že 5 hlasovacích lístkov, na ktorých bol zakrúžkovaný sťažovateľ, boli uložené pod hlasovacími lístkami na ktorých bola zakrúžkovaná... M. R. tak, ako keby k nim patrili...

Nakoľko pri ďalšom prepočítavaní sa fyzicky neodkontrolovali hlasovacie lístky, na ktorých mal byť zakrúžkovaný... J. M., existuje... odôvodnený predpoklad, že aj ďalšie hlasovacie lístky so zakrúžkovanými menami rôznych kandidátov mohli byť uložené pod hlasovacími lístkami, na ktorých bol zakrúžkovaný... J. M., čo by znamenalo, že hlasovacie lístky neboli prepočítané správne.

H) ... po skončení sčítavania hlasov MVK nezrákala a neporovnala počet použitých hlasovacích lístkov vo volebných schránkach s počtom vydaných obálok a so záznamami v zozname voličov, čo je porušením ustanovenia § 37 ods. 2 zákona o voľbách...“

V opísanom priebehu konania volieb argumentujúc rozsiahlou judikatúrou ústavného súdu, vidí sťažovateľ porušenie čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy, čl. 30 ods. 3 a 4 ústavy, ako aj porušenie § 30 ods. 13, § 31 ods. 4, § 36, § 37 ods. 2, 3 a 4 a § 41 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“ alebo „volebný zákon“).

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1) Voľby starostu obce Želovce konané dňa 15. novembra 2014 vyhlasuje za neplatné.

2) J. M... je povinný uhradiť právnemu zástupcovi Sťažovateľa... trovy právneho zastúpenia v sume 340,90 EUR na účet Advokátskej kancelárie Krnáč s. r. o... do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Keďže podľa názoru sťažovateľa existuje aj predpoklad, že pri „opätovnom sčítaní hlasov... by nastala nezhoda počtu hlasov v zápisnici o voľbách starostu obce so skutočným stavom“, v takomto prípade navrhuje „zrušiť rozhodnutie MVK v obci Želovce zapísané v zápisnici o výsledku volieb starostu obce Želovce konaných 15. 11. 2014 v časti týkajúcej sa starostu obce a súčasne vyhlásiť kandidáta s najvyšším počtom hlasov za starostu obce...“.

Zvolený starosta (prostredníctvom právneho zástupcu) vo vyjadrení z 2. januára 2015 k sťažnosti sťažovateľa, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 2. januára 2015 telefaxom [doplnené predložením originálu 5. (osobne) a 7. (poštou) januára 2015], okrem iného uviedol:

«Podľa môjho názoru žiaden z dôvodov, ktorý sťažovateľ uvádza... nie je taký, aby bol spôsobilý privodiť neplatnosť volieb. Navyše je otáznе, či sa vôbec tvrdenia sťažovateľa zakladajú na pravde.

A) Hlasovanie do prenosnej volebnej schránky.

1. *Právna úprava možnosti volieb mimo volebnej miestnosti je podľa zákona SNR č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov... taká, že závažnosť dôvodov na umožnenie hlasovania mimo volebnej miestnosti posudzuje okrsková volebná komisia. Zákon o voľbách... v § 31 ods. 1, v prvej vete, len príkladmo uvádza zdravotné dôvody. Je na zvážení príslušnej volebnej komisie, aby posúdila závažnosť dôvodov.*

2. *... Zo sťažnosti nevyplývalo žiadne tvrdenie sťažovateľa o tom, že by došlo k porušeniu princípov volebného práva pri voľbách mimo volebnej miestnosti, ktoré by mohlo mať za následok iný volebný výsledok. To, ako posúdila žiadosť o hlasovanie mimo volebnej miestnosti miestna volebná komisia, je na jej zvážení.*

3. *Sťažovateľ len formuluje špekulatívne podozrenia, ale neoznačuje žiadny dôkaz, že by došlo k porušeniu zákona.*

B) ... Nevie, či I. S. volil, ako je to opísané vo volebnej sťažnosti a ani nevie koho volil. Nevie ani to, komu a kedy uviedol I. S., že volil ako je to opísané vo volebnej sťažnosti.

C) a D) Sčítavanie hlasov

1. *... neviem, kto všetko hlasy sčítaval, kto otvoril prenosnú volebnú schránku a pod. Vychádzam z prezumpcie správnosti činnosti volebnej komisie. Podľa môjho názoru je podstatné, či boli hlasovacie lístky riadne posúdené a či boli hlasy sčítané správne.*

2. *Sťažovateľ ani netvrdí, že by to, čo opisuje v C) a D) čl. III. malo nejaký vplyv na výsledok volieb.*

3. *Pokiaľ ide o pani M. J., táto bola zapisovateľkou MVK. Zapisovateľ skladá sľub (§ 11a, ods. 3, posledná veta zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí) rovnako ako členovia volebnej komisie, a zároveň aj plní funkciu odborného poradcu volebnej komisie (§ 11a, ods. 1, druhá veta zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí). Sťažovateľ si zrejme nie je vedomý, aké úlohy zapisovateľ volebnej komisie vlastne plní.*

4. *Sťažovateľ neoznačil žiadny dôkaz, ktorým by sa malo preukázať nesprávne sčítanie hlasov.*

E) Telefonovanie

1. *Nenachádzal som sa vo volebnej miestnosti po jej uzavretí, a preto neviem, či sa tvrdenie uvádzané pod písm. E) zakladá na pravde. Nevie ani to, či ostatné osoby boli*

neustále vo volebnej miestnosti, alebo či túto aj občas opustili, napr. ak išli na toaletu. Nevie ani to, či ak predmetnú miestnosť ktokoľvek opustil, tak či pri sebe mal alebo nemal mobilný telefón a prípadne či niekomu nevolal alebo volal.

2. To, či pani J. opustila alebo neopustila miestnosť nemá žiadny vplyv na to, aký je volebný výsledok.

3. Sťažovateľ uvádza, že pred zverejnením priebežných výsledkov dostal informáciu od svojej sestry žijúcej v inej obci, že má o dva hlasy menej ako jeho protikandidát J. M., pričom táto informácia sa neskôr potvrdila ako pravdivá. Čo vlastne sťažovateľ tvrdí - chce tým naznačiť - že M. J. kontaktovala jeho sestru? Alebo chce len oznámiť to, aký presný odhad volebného výsledku mala jeho sestra?

F) Písacie prostriedky

...

2. Sťažovateľ... netvrdí, že by niekto upravoval hlasovacie lístky. ...len uvádza, že niektorí členovia MVK (pričom žiadnych nekonkretizuje) mali „pri sčítavaní hlasov kandidátov za starostu obce vo svojich rukách pero“ a že pani K. ich upozornila, že by perá v rukách nemali mať, tak ich zložili.

3. V tejto súvislosti treba poukázať, že platí prezumpcia správnosti postupu volebnej komisie, len to, že niekto mal v ruke pero neznamená, že upravoval hlasovací lístok. To ani sťažovateľ netvrdí. Navyše v miestnosti boli aj pozorovatelia, teda garanti občianskej kontroly volebného procesu.

G) Viacnásobné prepočítanie hlasovacích lístkov

1. Sťažovateľ uvádza, že hlasovacie lístky sa prepočítavali 3x... Vychádzam z toho, že hlasovacie lístky boli riadne posúdené a sčítané.

2. Sťažovateľ ani nenavrhuje vykonať dokazovanie prepočítaním hlasovacích lístkov.

H) Zistenia sťažovateľa

Neviem odkiaľ získal sťažovateľ svoje „zistenia“, lebo neuvádza žiadny dôkaz.

Sťažovateľ neuviedol žiadne také závažné tvrdenia, ktoré by sa týkali neplatnosti volieb.

K mnohým tvrdeniam (ktoré sa však svojou intenzitou ani netýkajú neplatnosti) ani len nenavrhol dôkazy.

Legálnosť hlasovania vo voľbách nemôže byť spochybnená len bližšie nepodloženými domnienkami sťažovateľa.

Volebné súdnictvo je v Slovenskej republike založené o. i. na predpoklade objektívnej príčinnej súvislosti medzi volebnou vadou a výsledkom volieb. Takúto možnú príčinnú súvislosť je však treba vykladať nie ako púhu abstraktnú možnosť, ale ju treba aj v konaní pred súdom riadne preukázať.

Sťažovateľ v čl. III svojej volebnej sťažnosti vymenúva dôvody, pre ktoré napáda voľby starostu obce. Podľa môjho názoru ani jeden z dôvodov, ktoré uvádza nie je dostatočne kvalifikovaným a intenzívnym tvrdením o porušení zákona.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyhlásil voľby za neplatné, ale neuvádza žiadne závažné dôvody na neplatnosť volieb.

Toho si je zrejme vedomý aj samotný sťažovateľ, lebo v čl. IX. formuluje „Alternatívny petit“...

Z alternatívneho petitu sa tak dá vyvodiť záver, že sťažovateľ tvrdí, že voľby sú neplatné, len ak má menej hlasov ako ja, ale ak ich má viac, tak by zrejme v zmysle alternatívneho petitu mali byť platné.

Podľa môjho názoru nie je zrejmé, čoho sa vlastne sťažovateľ domáha, predsa nemôže to byť tak, že tieto voľby sú platné len v prípade, ak získal sťažovateľ viac hlasov ako ja, teda že platné by mali byť len v prípade, ak je sťažovateľ víťaz volieb. To by nedávalo žiadny zmysel.

Volebná sťažnosť sťažovateľa Š. R. nie je dôvodná a navrhujem túto volebnú sťažnosť zamietnuť.

Súčasne navrhujem, aby mi Ústavný súd Slovenskej republiky priznal proti sťažovateľovi náhradu trov konania, ktorú je sťažovateľ povinný uhradiť na účet môjho advokáta do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia.»

Sťažovateľ na vyjadrenie zvoleného starostu reagoval podaním doručeným ústavnému súdu telefaxom 19. januára 2015 (doplneným 21. januára 2015 predložením originálu), v ktorom v podstate zopakoval dôvody, pre ktoré namieta nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce konaných 15. novembra 2014. Opätovne poukázal na vysoký počet voličov, ktorí volili do prenosnej volebnej schránky (66 voličov), a to za situácie, keď „Miestna volebná komisia... nemala zaevidovaných 66 žiadostí“ o takýto spôsob voľby. Pozornosť sťažovateľ upriamil na skutočnosť, že „počas druhého výjazdu s prenosnou volebnou schránkou pribudlo do schránky takmer 60 hlasovacích lístkov

z celkového počtu 66... lístkov v prenosnej volebnej schránke s tým, že... na druhý výjazd... bol vyslaný predseda MVK Š. Z. a členky... H. M. a J. N.“, ktorí podľa tvrdenia sťažovateľa „sú ľudia s veľmi blízkymi vzťahmi s J. M..

Skutočnosť, že členovia MVK navštevovali len vybraných voličov, resp. tých voličov, u ktorých mohli predpokladať, ako budú hlasovať, prispela k príčinnej súvislosti medzi nezákonným priebehom volieb a volebným výsledkom.“.

Sťažovateľ znovu pripomenul, že volič I. S., „ako aj mnohí ďalší voliči“ upravovali hlasovacie lístky mimo priestor na to určený, čím nebola dodržaná tajnosť hlasovania, a preto „volby možno považovať za nezákonné a neústavné, keďže táto volebná vada prispela k príčinnej súvislosti medzi nezákonným priebehom volieb a volebným výsledkom“.

Taktiež zopakoval tvrdenia o účasti E. P. na sčítaní hlasov voličov po ukončení hlasovania, ktorá nebola ani členkou miestnej volebnej komisie [ktorá plnila úlohy okrskovej volebnej komisie podľa § 15 ods. 5 zákona o voľbách (ďalej len „volebná komisia“)], ani jej zapisovateľkou a ani pozorovateľkou, preto „nemala žiadny dôvod zúčastniť sa sčítania hlasov, resp. pri sčítaní hlasov nemala čo robiť“. Podobne zapisovateľka volebnej komisie M. J. hlasy voličov sčítavala, čo predstavuje rozpor s ustanovením § 37 zákona o voľbách. Podľa názoru sťažovateľa tieto skutočnosti predstavujúce porušenie príslušného zákona môžu byť v príčinnej súvislosti s výsledkom volieb a tento výsledok môžu významnou mierou ovplyvniť.

Opätovne v tomto podaní sťažovateľ poukázal na porušenie § 30 ods. 13 zákona o voľbách, pokiaľ zapisovateľka volebnej komisie telefonovala v čase „medzi uzavretím volebnej miestnosti a podpísaním zápisnice o výsledku hlasovania“, ako aj na okolnosť, že „niektorí členovia MVK mali pri sčítaní hlasov... vo svojich rukách pero“. Znovu pripomenul, že pri sčítaní hlasov došlo k nezrovnalostiam, keď niekoľko hlasovacích lístkov odovzdaných voličmi v prospech neho ako kandidáta na starostu boli zaradené medzi hlasovacie lístky kandidátky M. R., ako aj to, že volebná komisia „nezrákala a neporovnala počet použitých hlasovacích lístkov vo volebných schránkach s počtom vydaných obálok a so záznamami v zozname voličov“, čo predstavuje porušenie § 37 ods. 2 zákona o voľbách. Aj tieto pochybenia podľa slov sťažovateľa majú príčinnú súvislosť s volebným výsledkom.

Podľa názoru sťažovateľa uvádzané skutočnosti sú také závažné, že „spochybňujú zákonnosť a ústavnosť volieb“, preto sa domáha, aby ústavný súd v tejto veci vydal nález v tomto znení:

„1) Voľby starostu obce Želovce konané dňa 15. novembra 2014 vyhlasuje za neplatné.

2) J. M... je povinný uhradiť právnemu zástupcovi Sťažovateľa, Advokátskej kancelárii Krnáč s. r. o., konajúcej prostredníctvom JUDr. Ján Krnáč, advokát, konateľ, trovy právneho zastúpenia v sume 696,62 EUR... do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Na základe uznesenia pléna ústavného súdu sp. zn. Spr. 1620/2014 zo 17. decembra 2014 poverená sudkyňa spravodajkyňa vykonala 29. januára 2015 v priestoroch Okresného súdu Veľký Krtíš za prítomnosti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu, ako aj za prítomnosti zvoleného starostu a jeho právneho zástupcu výsluch svedkov K. B., R. T., K. K., I. S., E. P., M. J., A. K., V. N., M. K. D. a Š. Z.

Svedkyňa A. K. bola členkou volebnej komisie a s prihliadnutím na obsah námietok sťažovateľa k podstatným okolnostiam priebehu volieb uviedla, že ona nebola medzi členmi volebnej komisie, ktorí chodili k voličom s prenosnou volebnou schránkou, avšak všimla si, že pri odchode s predsedom volebnej komisie si vybraní členovia s prenosnou volebnou schránkou nevzali so sebou volebné lístky. Počet voličov, ktorí požiadali o voľbu do prenosnej volebnej schránky, uviesť nevedela, len poznamenala, že existovali tri rôzne zoznamy takýchto voličov.

K úprave hlasovacích lístkov voličmi mimo priestor určený na ich úpravu sa vyjadriť nevedela, ona „*nič také nevidela*“.

Potvrdila, že pri sčítavaní hlasovacích lístkov boli prítomne aj zapisovateľka volebnej komisie M. J. a pracovníčka obecného úradu E. P.. Bolo tomu tak aj v minulosti.

Svedkyňa A. K. dosvedčila aj to, že pri spočítaní hlasov mali členky volebnej komisie p. B. a p. N. a p. P. v ruke pero a ceruzku, avšak po výzve, aby tieto pomôcky odložili, tak aj urobili.

Spočítavanie hlasov svedkyňa opísala tak, že ho vykonávali vo dvojiciach ukladaním lístkov na seba po desať kusov s tým, že po prvom prerátaní bolo 310 hlasov pre sťažovateľa a 317 pre zvoleného starostu. Na návrh svedkyne opätovne lístky prerátali a znovu bol zistený rozdiel 7 hlasov. Svedkyňa následne navrhla opakovane prekontrolovať všetky hlasovacie lístky a vtedy boli zistené nezrovnalosti, keď medzi lístkami odovzdanými pre kandidátku R. boli 4 platné hlasovacie lístky odovzdané v prospech sťažovateľa. Taktiež medzi neplatnými hlasovacími lístkami bol jeden hlas pre sťažovateľa, o ktorom po hlasovaní volebnej komisie (6 : 5) bolo rozhodnuté, že bude zaradený medzi platné hlasovacie lístky.

Na otázky sudkyne spravodajkyne svedkyňa uviedla, že s nepoužitými hlasovacími lístkami sa nemanipulovalo, nevidela ani to, že by členovia volebnej komisie dodatočne upravovali hlasovacie lístky.

Nad rámec svedkyňa uviedla, že *„zápisnica sa podpísala na pokyn p. J. ešte pred sčítaním hlasov“*, a to približne o 17.30 hodine.

Na otázky prítomných právnych zástupcov sťažovateľa a zvoleného starostu svedkyňa uviedla, že v minulosti sa taktiež stávalo, že do prenosnej volebnej schránky okrem nahlásených voličov volili aj iní členovia domácnosti, že v týchto voľbách s prenosnou volebnou schránkou *„sa členovia volebnej komisie striedali, vystriedali sa všetci okrem nej, a s urnou sa išlo veľakrát, možno až 7-8 krát“*, uviedla, že s prenosnou volebnou schránkou sa išlo vo dvojici, keď predseda volebnej komisie si stále niekoho vybral. Svedkyňa uviedla, že *„okrem platnosti lístka pre sťažovateľa riešili ešte 4 alebo 5 neplatných lístkov, ale tam to bolo úplne jasné“*. O neplatnosti hlasovacích lístkov volebná komisia rozhodovala hlasovaním. Zopakovala, že členovia volebnej komisie nemohli upravovať hlasovacie lístky, *„lebo kázala, aby odložili perá.“* Na skutočnosť, či p. U. volil vo volebnej miestnosti, si nepamätala, avšak *„k p. U. vždy chodia s urnou“*.

Svedok Š. Z. (predseda volebnej komisie) uviedol, že voľby prebehli *„transparentne podľa zákona“*. S prenosnou volebnou schránkou sa k voličom išlo 4-krát, a to stále on s dvomi ďalšími členkami volebnej komisie, ktoré sa (okrem troch členiek) striedali. Do prenosnej volebnej schránky volili iba tí voliči, ktorí o to požiadali a boli zapísaní do na to určeného osobitného zoznamu. Celkovo tak volilo 66 voličov, z ktorých poniektorí sa prihlasovali aj v deň konania volieb do 16.00 h.

Na otázky sudkyne spravodajkyne svedok Š. Z. uviedol, že ak sa aj stalo, že v jednej domácnosti volili viacerí jej členovia, všetci boli zapísaní do zoznamu voličov, ktorí o takýto spôsob voľby žiadali. Podľa jeho názoru nik neupravoval hlasovací lístok mimo priestor na to určený, no „*boli aj takí, čo nechceli čakať, tak to zaškrtili na ruke, alebo na kolene*“, avšak podľa svedka sa tak či tak odobrali do priestoru na úpravu hlasovacích lístkov. Nevidel, že by členovia volebnej komisie dodatočne upravovali hlasovacie lístky. Potvrdil, že M. J. (zapisovateľka volebnej komisie) a E. P. boli prítomné pri sčítavaní hlasov, avšak lístky nepočítali. K prepočítaniu hlasovacích lístkov na voľbu starostu obce pristúpili najmenej trikrát vzhľadom na „*tesný rozdiel*“, preto ich prerátali tak, „*aby sa členky volebnej komisie vzájomne kontrolovali*“. Podľa slov svedka sa „*našli dva sporné lístky, o ktorých dal hlasovať, obidva boli v prospech p. M. a obidva boli odhlasované ako neplatné a vyradené*“. O jednom hlasovacom lístku v prospech sťažovateľa rozhodli, že je platný. V týchto hlasovaniach svedok nehlasoval a nehlasovala ani zapisovateľka volebnej komisie M. J. Čo sa týka porovnania vydaných a odovzdaných obálok, to bolo „*riadne skontrolované*“ pred začiatkom spočítavania hlasov. Svedok poprel tvrdenie, že by členovia volebnej komisie podpisovali zápisnicu o 17.30 h., pretože v tom čase podpisovali uplatnenie nároku na odmenu za výkon funkcie člena miestnej volebnej komisie.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedok uviedol, že o tom, ku komu sa pôjde s prenosnou volebnou schránkou, rozhodoval on ako predseda volebnej komisie v zmysle ustanovení zákona o voľbách. Tento spôsob voľby bol v obci bežný a občania boli o možnosti takejto voľby informovaní vyvesením oznamu na úradnej tabuli obce a miestnym rozhlasom. Potvrdil, že pri sčítavaní hlasov bolo prítomných 12 členov volebnej komisie, zapisovateľka M. J., E. P. a dve pozorovateľky. Jednoznačne uviedol, že bol prítomný pri tom, ako V. U. spolu s manželkou volili vo volebnej miestnosti a s prenosnou volebnou schránkou boli pri ich svokrovcoch – L. Pokiaľ išlo o mobilné telefóny, on požiadal prítomných, aby ich vypli a položili na stôl. Nemohol ale vylúčiť, že niekto mal so sebou aj ďalší telefón. Uviedol však, že „*p. J. netelefonovala, lebo on mal kľúče od miestnosti, a pokiaľ p. D. posielala SMS, to už bolo pri sčítavaní hlasov poslancov*“. P. D. bola upozornená p. K., aby SMS-ky neposielala.

Napokon svedok Š. Z. uviedol, že „*po skončení sčítania všetkých hlasov a pred podpísaním zápisnice všetkých členov komisie vyzval, či majú nejaké námietky, aby to*

povedali pred podpisom, nik nič nemal, lebo inak by to zapísal. Všetci sa podpísali bez výhrad, on sa podpisoval posledný.“.

Svedkyňa K. B. bola pozorovateľkou, ktorá prišla do volebnej miestnosti na sčítavanie hlasov okolo 20.00 h. Potvrdila, že prepočítavanie sa uskutočnilo viackrát vo dvojiciach. Vo volebnej miestnosti pritom bol chaos a prekrikovanie. Podľa jej tvrdenia M. J. a E. P. nielenže boli prítomné, ale zratúvania hlasovacích lístkov sa aktívne zúčastnili, t. j. hlasy spočítavali. E. P. taktiež vysypala obsah volebnej schránky a otvárala obálky.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov uviedla, že pri sčítavaní hlasov M. J. asi dvakrát opustila volebnú miestnosť. Nevidela, či pri rátaní hlasov mali členovia volebnej komisie v rukách pero, lebo nebola v dostatočnej vzdialenosti. Svedkyňa potvrdila, že aj pozorovateľky museli odovzdať mobilné telefóny, ale stále niekomu telefón „vyzváňal“. Po sčítaní hlasov pre starostu obce videla p. J. dosť dlho „esemeskovať“.

Na otázku právneho zástupcu zvoleného starostu K. B. uviedla, „že o osobe pána M. pred voľbami na sociálnej sieti nekomunikovala a ani neskôr“.

Svedkyňa R. T. sa taktiež volieb zúčastnila ako pozorovateľka a do volebnej miestnosti prišla okolo 20.00 h. K veci uviedla, že po skončení hlasovania a uzamknutí volebnej miestnosti bolo prístupné k spočítavaniu hlasovacích lístkov, ktoré členovia volebnej komisie počítali vo dvojiciach. Podotkla, že v miestnosti nastal „trochu chaos, lebo sa zdalo, že to nesedí, tak sa hlasy prepočítavali... prepočítavalo sa to asi 3-krát“.

Na otázky právnych zástupcov svedkyňa R. T. uviedla, že na sčítavaní hlasov sa podieľali aj M. J. a E. P. M. J. pri sčítavaní hlasov opustila volebnú miestnosť, najprv aby upozornila „nejakú mládež, aby nerušili“, a druhýkrát „po sčítaní hlasov, ale nie pred úplným ukončením vybehla von s telefónom“. Pri zratúvaní hlasov členom volebnej komisie podľa slov svedkyne „vyzváňali“ mobilné telefóny, nevedela však uviesť, či niekto posielal SMS. Nevidela ani to, že by niekto z členov volebnej komisie mal pri počítaní hlasov v ruke pero.

Svedkyňa K. K. bola jednou z tých voličov, ktorí volili do prenosnej volebnej schránky. U nej v spoločnej domácnosti volili ešte aj jej sestra a dcéra. Všetky tri však

o tento spôsob voľby požiadali deň pred konaním volieb, a to zo zdravotných dôvodov. S volebnou schránkou k ním prišla H. M.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedkyňa uviedla, že s prenosnou volebnou schránkou k nim prišla iba p. M. Pána Z. nevidela, že by prišiel. Pani M. im pri dverách podala hlasovacie lístky, ktoré oni vo vnútri domu upravili a opäť pri vchodových dverách vhodili do schránky.

Svedok I. S. sa 15. novembra 2014 zúčastnil volieb ako volič. Po príchode do volebnej miestnosti zbadal, že je tam veľa ľudí a on sa ponáhľal. A keďže nerád čaká, vypýtal si od volebnej komisie volebné lístky, ktoré upravil bez toho, aby sa odobral do priestoru na to určeného (za plentu), a takto odvolil. Nikto nevidel, ako hlasovacie lístky upravil.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedok odpovedal, že volebná komisia ho nepoučila o tom, akým spôsobom má hlasovať. Spresnil však, že pri úprave hlasovacích lístkov sedel vo volebnej miestnosti a nikto nevidel, ako lístky upravil.

Svedkyňa V. N. bola členkou volebnej komisie a k relevantným námietkam uvedeným sťažovateľom v sťažnosti podanej ústavnému súdu uviedla, že je pravdou, že E. P. (matrikárka obce) manipulovala s volebnou schránkou, t. j. ona sama z nej vysypala hlasovacie lístky a tiež sa aktívne podieľala na spočítavaní hlasov rovnako, ako aj M. J.. Svedkyňa to aj bolo „čudné, ale nepovedala nič, lebo si myslela, že sama nič nezmôže. Až neskôr si uvedomila, že mala protestovať.“. Potvrdila, že pred spočítavaním hlasov niečo podpisovali, ale zápisnicu podpísali až „po skončení spočítavania hlasov a po nahratí do počítača“. Všimla si, že niektoré členky volebnej komisie, konkrétne p. N. a p. B., mali pri sčítavaní v ruke pero, ale že by niekto upravoval hlasovacie lístky, to nevidela. Tieto sa prepočítavali niekoľkokrát, a pritom si ich navzájom vymieňali, „lebo sa prepočítavalo na dvoch stranách“. Svedkyňa tiež potvrdila, že pri hlasovacích lístkoch pre kandidátku p. R. sa „našli hlasy“ pre sťažovateľa, a tiež „sa našiel“ jeden platný hlas pre sťažovateľa aj medzi neplatnými hlasovacími lístkami, resp. hlasovaním rozhodli, že tento lístok budú považovať za platný. Jeden hlasovací lístok „pre p. M..., ktorý bol medzi platnými, odsúhlasili ako neplatný“.

Na otázky sudkyne spravodajkyne svedkyňa uviedla, že s prenosnou volebnou schránkou bola aj ona, a to spolu s predsedom volebnej komisie p. Z. a členkou p. K. Boli na štyroch miestach, „to prebehlo vcelku v poriadku, akurát v jednej rodine hlasoval aj vnuk, a ten bol do zoznamu dodatočne zapísaný“. Dodala, že nepochádza zo Želoviec a že tak nepozná rodinné vzťahy, ale „vie, že v priebehu dňa sa nahlasovali ďalší ľudia na hlasovanie do prenosnej urny, a že tam bol zapísaný jeden pán, ktorý bol v tom čase v nemocnici. Keď sa k nej zoznam dostal okolo 10.00 h, bolo tam 11-12 ľudí. Je pravdou, že sa počet v priebehu dňa zvýšil na 66. Títo voliči sa tam postupne dopisovali. Títo sa nahlasovali postupne, p. M. J. hovorila, že telefonicky, ona to presne nevie.“. Svedkyňa taktiež videla, že niektorí voliči upravovali volebné lístky vo volebnej miestnosti mimo priestor na to určený. Malo k tomu dôjsť z dôvodu väčšieho počtu voličov a tvoril sa dlhý rad a „niekto z komisie povedal, že môžu to upraviť mimo, nemusia čakať“. Dodala, že prepočítaním hlasovacích lístkov si nie je istá.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedkyňa uviedla, že ten pán, ktorý mal byť v nemocnici, je pán K., ale nevedela uviesť, akým spôsobom hlasoval. K p. U. sa nevedela vyjadriť, ale ak to bol ten pán, na ktorého myslela, tak ten volil vo volebnej miestnosti spolu s manželkou. Podľa presvedčenia svedkyne nikto pri sčítavaní hlasov netelefonoval, len si všimla, že M. J. mala mobilný telefón v ruke.

Svedkyňa ďalej na otázky právneho zástupcu zvoleného starostu uviedla, že do volebnej komisie bola nominovaná za stranu SDKÚ, že pre p. K. nevydali hlasovacie lístky, že si je vedomá toho, že nevyužila právo člena komisie, keď sa „neozvala“. Priznala, že „neprotestovala proti tým, ktorí hlasovali mimo plentou“. Napokon uviedla, že za členstvo vo volebnej komisii dostali peňažnú náhradu, ktorej prevzatie podpisovali okolo 19.00 h.

Svedkyňa M. K. D. bola členkou volebnej komisie a v podstatnej časti výpovede uviedla, že pri sčítavaní hlasovacích lístkov boli prítomné aj M. J. a aj E. P.. Potvrdila aj to, že niekoľko voličov odhlasovalo bez toho, aby hlasovacie lístky upravovali v priestore na to určenom (za plentou), a že k tomu dal zvolenie niekto z volebnej komisie. Podľa svedkyne však „nikto nevidel do toho, ako si upravovali volebné lístky“. Nevšimla si, či niekto mal v ruke pri sčítavaní hlasov pero. S prenosnou volebnou schránkou nebola, preto sa k tomu nevedela vyjadriť. Zápisnicu podpisovali až po skončení spočítania hlasov, keď „p. J. a p.

P. to išli zapísať, potom sa vrátili a podpísala sa zápisnica“. Prevzatie peňažnej náhrady za členstvo vo volebnej komisii podpisovala poobede.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania uviedla, že M. J. a E. P. „*sa aktívne zúčastnili na sčítavaní hlasov“* a že počas tohto „*nikto z volebnej miestnosti neodišiel ani nevyšiel, ani pri sčítavaní hlasov sa nepoužívali mobily, až potom“*. Svedkyňa uviedla aj tú skutočnosť, že „*po skončení sčítania hlasov mala napísanú SMS manželovi, ale po upozornení ju neodoslala, uložila ju do konceptov“*. Mená voličov, ktorí upravovali volebné lístky mimo priestor na to určený, uviesť nevedela, avšak títo nikomu hlasovacie lístky neukázali ani ich nikto neovplyvňoval. „Hore“ so zápisnicou s E. P. a M. J. predseda komisie nešiel. Podľa presvedčenia svedkyne hlasovacie lístky boli v konečnom dôsledku spočítané správne a všetko „*sedelo“*.

Svedkyňa M. J. bola zapisovateľkou volebnej komisie. Uviedla, že nebola vo volebnej miestnosti prítomná, počas celej doby konania volieb sa väčšinou zdržiavala vo svojej kancelárii (je zamestnankyňou obce). Pri spočítavaní hlasovacích lístkov bola prítomná z dôvodu, že bola zapisovateľkou volebnej komisie, ale sama hlasovacie lístky nepočítala, „*stála bokom pri stole a čakala na výsledky“*. Vie, že „*niektoré hlasy našli inde, ako mali byť, tak preto sa to prepočítavalo“*.

Na otázky sudkyne spravodajkyne svedkyňa uviedla, že nevie, prečo niektoré členky volebnej komisie uvádzali, že sa aj ona zúčastnila sčítavania hlasov, pretože ona stála bokom a hlasy počítali iba členovia volebnej komisie. Svedkyňa tvrdila, že nikto z členov volebnej komisie nemal v ruke písacie potreby, pretože tieto museli odložiť. Rovnako museli vypnúť mobilné telefóny, a pokiaľ tieto aj zvonili, nikto ich nedvíhal. Vo volebnej miestnosti sa nachádzala aj E. P., tá však taktiež hlasovacie lístky nespočítavala a ani nevysypávala obsah volebnej schránky. Svedkyňa trvala na tom, že „*ona tam iba stála. P. P. tam bola ako pomocná pracovná sila, a tak to bolo aj v zápisnici. Pri sčítavaní hlasov sedela na stoličke.“*

Ďalej svedkyňa M. J. uviedla, že tvrdenia v sťažnosti, s ktorou sa oboznámila na internete, sú nepravdivé. Poprela, že by počas sčítania hlasov bola telefonovať. Volebnú miestnosť opustila, len keď išla písať zápisnicu, ktorá sa podpisovala o 01.10 h. Podľa jej slov „*Predseda sa pred podpisom zápisnice 3-krát opýtal, či sú všetci spokojní, či sú s*

kludným svedomím, všetci povedali, že áno.“. Taktiež poprela, „že by ona okolo volieb všetko organizovala a dirigovala, na to tam bol predseda“.

Pokiaľ ide o hlasovanie do prenosnej urny, občania sa na tento spôsob voľby nahlasovali, a to aj v deň volieb *„to mal na starosti predseda“*. Nevie presne, koľko bolo takých voličov.

Svedkyňa tiež uviedla, že raz bola prítomná vo volebnej miestnosti, keď prišlo hlasovať viac voličov, ktorí stáli v rade, nevedela však, kde títo voliči upravovali volebné lístky.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedkyňa uviedla, že nikdy predtým v minulosti voľby v obci spochybnené neboli. *„Posledných 8 rokov bol starostom p. M., predtým 8 rokov M. a predtým p. J. K.“* K atmosfére pri sčítavaní hlasov uviedla, že *„nechápara, prečo p. K. chytila amok a po všetkých kričala, toto za posledných 16 rokov nikdy nezažila. Kričala, že boli zamiešané hlasy v neprospech p. R., potom sa prepočítalo a všetko sa dalo do poriadku.“*. Napokon svedkyňa zopakovala, že pokiaľ členky volebnej komisie a pozorovateľky tvrdia, že sa aktívne zúčastnila sčítavania hlasov, tak klamú. Pokiaľ išlo o podpisovanie prevzatia odmeny za účasť vo volebnej komisii, bolo to niekedy večer.

Svedkyňa E. P. uviedla, že je matrikárkou v obci. Volieb sa zúčastnila ako pomocná pracovná sila. Zabezpečovala servis pre členov volebnej komisie, nosila im občerstvenie a upratovala. Pri sčítavaní hlasovacích lístkov bola prítomná vo volebnej miestnosti a iba zbierala prázdne obálky, ktoré členovia volebnej komisie odhadzovali na stôl alebo zem. Nie je pravdou, že by ona vysypávala volebnú schránku. Urobil tak predseda volebnej komisie. Spočítavania hlasovacích lístkov sa aktívne nezúčastnila ani sa ich nedotýkala, nevie prečo niekto tvrdí opak.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov konania svedkyňa uviedla, že za činnosť pomocnej pracovnej sily dostala odmenu okolo 30 €, *„v hrubom 50 €“*. Dodala, že vo volebnej miestnosti sa zdržiavala priebežne, nebola tam prítomná počas celého dňa. Zdržiavala sa aj vo svojej kancelárii na obecnom úrade. Počas jej prítomnosti nedošlo k tomu, že by niekto upravoval hlasovacie lístky mimo priestoru na to určeného. Ako pomocná pracovná sila sa volieb zúčastnila 2-krát, ale nepamätá si, že by boli spochybnené. V týchto voľbách vie, že bol úspešným kandidátom zvolený starosta. Taktiež na otázku

právneho zástupcu zvoleného starostu svedkyňa uviedla, že odmenu za členstvo vo volebnej komisii jej členovia podpisovali okolo 18.00 h. Kedy sa podpisovala zápisnica o výsledku volieb, si nepamätala.

Na otázku sudkyne spravodajkyne svedkyňa ešte uviedla, že po skončení sčítania hlasov z volebnej miestnosti odišla, nešla však s M. J. „*dávať údaje do počítača, ale do svojej kancelárie, a potom domov*“.

III.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta) uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99, PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94, PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

V rámci svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd uviedol, že dosiahnutie absolútneho súladu prípravy a priebehu volebného procesu so zákonom je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred ústavným súdom, môže to viesť k spochybňovaniu parlamentnej demokracie a inštitútu volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné, resp. zrušenie ich výsledku z dôvodu nepatrného porušenia ustanovení zákona o voľbách totiž vytvára možnosti pre vedomú manipuláciu s voľbami (obdobne PL. ÚS 19/94).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá v príčinnej súvislosti má za následok nezákonnosť volieb, resp. nezákonnosť ich výsledku (PL. ÚS 14/99, PL. ÚS 32/03).

Z uvedených zásad ústavný súd vychádzal aj v prípade sťažovateľa.

V prvom rade sťažovateľ namietal nesprávnosť postupu pri voľbe do prenosnej volebnej schránky, a to z viacerých dôvodov.

Podľa § 31 ods. 6 zákona o voľbách volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

Sťažovateľ predovšetkým poukázal na vysoký počet voličov, ktorí hlasovali do prenosnej volebnej schránky. Podľa jeho názoru volebná komisia jednak nemala toľko žiadostí o tento spôsob voľby a jednak nie všetci voliči, ktorí využili možnosť voliť takýmto spôsobom, mali na to dôvod. V tejto súvislosti označil príbuzných V. U. a K. K. žijúcich s nimi v spoločných domácnostiach.

Relatívne vysoký počet voličov, ktorí využili možnosť voľby do prenosnej volebnej schránky, sám osebe nemožno považovať za okolnosť, ktorá by predstavovala porušenie volebných predpisov. Na relevancii týchto námietok však pridávajú tvrdenia, podľa ktorých volili do prenosnej volebnej schránky aj osoby, ktoré o to vopred nepožiadali a ani na to nemali závažný dôvod.

Z výsluchu svedkyne V. N. vyplynulo, že do prenosnej volebnej schránky volil jeden volič (vnuk osoby o to žiadajúcej) bez toho, aby o to vopred požiadal a do zoznamu takto

voliacich osôb bol zapísaný až dodatočne. Takýto postup rozhodne predstavuje rozpor so zákonnými pravidlami výkonu volieb.

Ústavný súd nemohol prehliadnuť ani skutočnosť zistenú z výsluchu svedkyne K. K., že s prenosnou volebnou schránkou k ním prišla iba jedna členka volebnej komisie p. H. M.

Právna úprava požadujúca, aby s prenosnou volebnou schránkou išli za voličmi, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, dvaja členovia volebnej komisie (§ 31 ods. 6 zákona o voľbách), predstavuje významnú záruku regulérnosti volebného aktu aj v prípadoch, keď sa volič nemôže dostaviť do volebnej miestnosti, a tým aj garanciu výkonu aktívneho volebného práva vyplývajúceho z čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy. Volebné komisie zabezpečujú riadny priebeh volieb aj vzájomnou kontrolou svojich členov. Minimálnou požiadavkou majúcou garantovať riadny výkon volebného aktu aj v prípade tých občanov, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, je prítomnosť dvoch vzájomne sa kontrolujúcich členov volebnej komisie. Právna úprava tejto časti volebného procesu svojou formuláciou a významom pre regulérnosť volebného aktu nepripúšťa žiadne „náhradné riešenia“ (obdobne PL. ÚS 33/03).

Ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 1/00 vyslovil, že nesprávny postup pri zabezpečení hlasovania mimo volebnej miestnosti (nedodržanie tajnosti hlasovania, nezabezpečenie potrebného počtu členov okrskovej volebnej komisie pre takéto hlasovanie) a pri sčítavaní hlasov okrskovou volebnou komisiou (aktívna účasť inej osoby) môže byť v príčinnej súvislosti s výsledkom volieb a tento výsledok volieb môže významnou mierou aj ovplyvniť. Dôsledkom takýchto porušení zákona je aj porušenie ústavného volebného práva a jeho princípov. K uvedenému právnomu názoru dospel ústavný súd v situácii, keď za voličmi, ktorí požiadali o možnosť voliť mimo volebnej miestnosti, išla len sama predsedníčka volebnej komisie, čiže pri výkone ich volebného práva mimo volebnej miestnosti nebol prítomný zákonom predpísaný počet členov volebnej komisie.

Podobne vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 33/03 ústavný súd dospel k záveru, že v okolnostiach prípadu bolo nutné vyhlásiť voľby starostu obce za neplatné v dôsledku porušenia § 31 ods. 6 volebného zákona, ktoré spočívalo v tom, že pri hlasovaní

do prenosnej volebnej schránky mimo volebnej miestnosti bola prítomná len jedna, a nie dve členky volebnej komisie.

V aktuálnej veci sťažovateľa ústavný súd nemal absolútne žiaden dôvod spochybňovať záver svedeckej výpovede svedkyne K. K., z ktorého vyplýva, že tak ona, ako aj jej sestra a dcéra vykonali volebný akt za prítomnosti iba jedného člena volebnej komisie p. H. M. S prihliadnutím na citovanú judikatúru ústavného súdu (PL. ÚS 1/00 a PL. ÚS 33/03) možno konštatovať, že táto okolnosť predstavuje absenciu záruky regulárnosti výkonu volebného aktu. Neprítomnosťou zákonom vyžadovaného počtu členov volebnej komisie pri voľbe do prenosnej volebnej schránky nebola zabezpečená vzájomná kontrola členov volebnej komisie. Dôsledkom takéhoto postupu predstavujúceho porušenie § 31 ods. 6 zákona o voľbách je aj porušenie ústavného volebného práva a jeho princípov a je zároveň spôsobilé viesť až k vyhláseniu volieb starostu obce za neplatné, pretože nemožno vylúčiť jeho príčinnú súvislosť s konečným výsledkom volieb.

Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa, že v obydli V. U. volili všetci členovia domácnosti bez toho, aby o takú formu voľby požiadali, toto nebolo ústavným súdom preukázané.

Pri hodnotení záverov vykonaného dokazovania (svedeckými výpoveďami) vo vzťahu k účasti na aktívnom spočítavaní hlasov voličov zapisovateľkou volebnej komisie M. J. a ďalšou pracovníčkou obecného úradu E. P. po ukončení hlasovania sa ústavný súd priklonil k tvrdeniam vyplývajúcim zo svedeckých výpovedí členiek volebnej komisie A. K., V. N. a M. K. D., ako aj zo svedeckých výpovedí pozorovateľiek K. B. a R. T., ktoré predsa len neboli touto otázkou dotknuté takým spôsobom ako práve M. J., E. P. a predseda volebnej komisie, ktorí v tejto otázke tvrdili opak.

V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 4/2011 ústavný súd považoval za vážne porušenie volebného zákona to, že sčítania hlasov vo volebnej komisii sa zúčastnila aj zapisovateľka, ktorá bola zamestnankyňou obecného úradu, čo mohlo ovplyvniť jej nepredpojatosť pri takom dôležitom úkone, ako je zisťovanie vôle voličov. Podľa názoru ústavného súdu takýto postup odporuje § 37 zákona o voľbách, ktorý proces zisťovania vôle voličov zveruje výlučne do právomoci členov volebných komisií. Zapisovateľ volebnej komisie je

technickým pracovníkom, nie však členom volebnej komisie, ktorý by sa mohol zúčastniť sčítania hlasov (PL. ÚS 1/07). Skutočnosť, že sa zapisovateľka aktívne zúčastňovala sčítavania odovzdaných platných hlasov, spochybňuje regulárnosť zisťovania výsledkov volieb.

V danej veci je pochybenie volebnej komisie o to závažnejšie, že pri sčítavaní hlasov umožnila asistenciu osoby, ktorá nielenže nebola členkou volebnej komisie, ale nebola ani jej zapisovateľkou a ani pozorovateľkou. Samotnú prítomnosť E. P. vo volebnej miestnosti síce nemožno vzhľadom na ustanovenie § 36 zákona o voľbách, podľa ktorého v miestnosti, kde okrsková volebná komisia sčíta hlasy, majú právo byť prítomní členovia volebných komisií vyššieho stupňa a pracovníci ich odborných (sumarizačných) útvarov, ako i osoby, ktorým na to dala povolenie okrsková volebná komisia, považovať za neprípustnú, avšak samotné spočítavanie hlasov takouto osobou predstavuje hrubé a závažné porušenie zákonom ustanovených volebných pravidiel.

Za ďalšiu relevantnú námietku považuje ústavný súd skutočnosť, ktorú svojou výpoveďou potvrdil jednak svedok I. S. a jednak ďalší svedkovia (V. N., M. K. D.) potvrdzujúci, že sa tak stalo vo viacerých prípadoch, a to, že niektorí voliči pristúpili k úprave hlasovacích lístkov bez toho, aby sa predtým odobrali do priestoru na to určeného vo volebnej miestnosti.

Ak by aj ústavný súd akceptoval, že vzhľadom na opatrnosť týchto voličov a zvolený spôsob úpravy hlasovacích lístkov nedošlo k porušeniu tajnosti hlasovania (nikto nevidel, akým spôsobom boli hlasovacie lístky upravené), za závažnú považuje ústavný súd inú okolnosť.

Podľa § 31 ods. 5 zákona o voľbách volič hlasuje tak, že po opustení priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov vloží obálku do volebnej schránky. Voličovi, ktorý sa neodobral do tohto priestoru, komisia hlasovanie neumožní.

Druhá veta citovaného ustanovenia zákona o voľbách jednoznačne ukladá povinnosť volebnej komisii neumožniť hlasovanie voličovi, ktorý neupravoval hlasovacie lístky v priestore na to určenom (zriadenom podľa § 29 zákona o voľbách).

Ústavný súd s prihliadnutím na výsledky vykonaného dokazovania konštatuje, že v danom prípade volebná komisia postupom umožňujúcim hlasovanie voličovi, ktorý neupravoval hlasovacie lístky v priestore na to určenom vo volebnej miestnosti, hrubo porušila § 31 ods. 5 druhú vetu zákona o voľbách, a to v príčinnej súvislosti s možným dopadom na výsledok volieb vzhľadom na opakujúce sa takéto porušenie označeného ustanovenia zákona o voľbách.

Pokiaľ ide o ďalšiu námietku sťažovateľa spočívajúcu v pochybnostiach o správnosti zráťania hlasov pre jednotlivých kandidátov na starostu obce, ústavný súd považoval vykonaným dokazovaním za dostatočne preukázané (svedkovia sa vo svojich výpovediach v podstate zhodli, že hlasovacie lístky viackrát prerátavali až do momentu spokojnosti všetkých členov volebnej komisie s jej postupom), že tieto hlasy boli viackrát prepočítané a v konečnom dôsledku spočítané správne. Svedčí o tom aj skutočnosť, že právni zástupcovia účastníkov konania na prepočítaní hlasov ústavným súdom po skončení výsluchov svedkov netrvali. Preto ústavný súd túto námietku sťažovateľa v okolnostiach danej veci nepovažoval za relevantnú.

Námietky o pochybeniach v postupe volebnej komisie, že niektorí členovia mali pri sčítavaní hlasov v rukách písacie potreby, že v čase medzi uzavretím volebnej miestnosti po skončení hlasovania a vyhlásením výsledkov volieb niektorí členovia telefonovali alebo posielali SMS a že *„po skončení sčítavania hlasov MVK nezrákala a neporovnala počet použitých hlasovacích lístkov vo volebných schránkach s počtom vydaných obálok a so záznamami v zozname voličov“*, čo predstavuje porušenie § 37 ods. 2 zákona o voľbách, ústavný súd nemohol vyhodnotiť ako také, ktoré by mohli mať reálny dopad na výsledok volieb, a to vzhľadom na vypočutými svedkami jednoznačné odmietnutie možnosti manipulovania s hlasovacími lístkami členmi volebnej komisie.

Ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry využije svoju právomoc vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde len v prípadoch hrubého, závažného, prípadne opätovného porušovania ústavného volebného práva a jeho princípov spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Zistené porušenia musia byť preukázané a spôsobilé priamo ovplyvniť výsledok volieb (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 19/07).

Ústavný súd zistil, že členovia volebnej komisie sa opakovane dopustili závažných pochybení, ktoré vo svojom súhrne sú schopné ovplyvniť slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorú garantuje čl. 31 ústavy. Išlo o porušenie ustanovení zákona o voľbách upravujúcich voľbu do prenosnej volebnej schránky podľa § 31 ods. 6 zákona o voľbách, keď takto volil volič, ktorý o tento spôsob voľby nepožiadaval, ako aj prípad, keď s prenosnou volebnou schránkou k voličom prišla iba jedna členka volebnej komisie. Ďalším závažným, hrubým a opakovaným porušením zákona o voľbách bolo, keď volebná komisia umožnila v rozpore s § 31 ods. 5 zákona o voľbách voliť osobám, ktoré neupravovali hlasovacie lístky v priestore na to určenom. Napokon za vážne porušenie bolo možné v konkrétnostiach danej veci považovať aj spočítavanie hlasov osobami, ktorým to zákon o voľbách neumožňoval (porušenie § 37 zákona o voľbách, predovšetkým odseku 2 a 3).

Vzhľadom na uvedené zistenia, ktoré zakladajú dôvodnú pochybnosť o tom, či napadnutý výsledok volieb odráža skutočnú vôľu voličov, ústavný súd pristúpil k uplatneniu právomoci podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde a vyhlásil voľby starostu obce Želovce konané 15. novembra 2014 za neplatné.

Sťažovateľ, ako aj zvolený starosta si (navzájom proti sebe) uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku

konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Zo znenia citovaných ustanovení vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o uložení povinnosti niektorému z účastníkov konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, v prípadoch, keď to možno vzhľadom na výsledok konania a okolnosti posudzovaného prípadu považovať za odôvodnené. Ide pritom o dispozitívne ustanovenie.

V danom prípade nebolo ústavným súdom zistené porušenie zákonnosti a ústavnosti volieb starostu obce zavinené subjektom, ktorému mala byť podľa návrhu sťažovateľa povinnosť nahradiť trovy konania uložená. Návrh sťažovateľa na náhradu trov konania proti zvolenému starostovi nemožno vzhľadom na okolnosti posudzovaného prípadu považovať za dôvodný.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd nerozhodol o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa aj napriek tomu, že bol v konaní úspešný.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2015